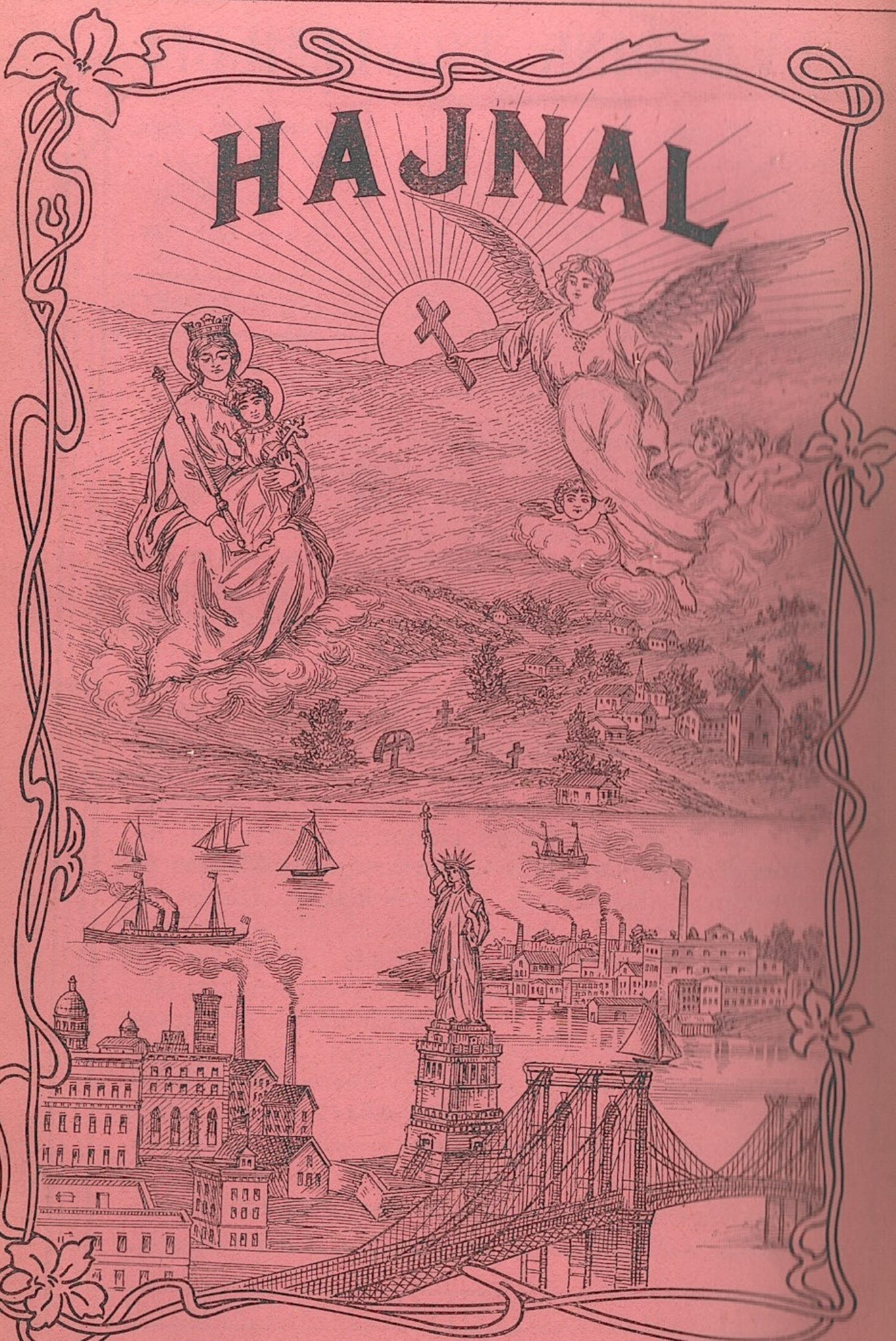

HAJNAL

OLVASÓINK FIGYELMÉBE!

A HAJNAL szer-
kesztőségénél a kö-
vetkező imádságos
könyvek kaphatók

Rendelési cím:

☞ „HAJNAL“

217 Third Street,

PASSAIC, N. J. ☞

Aranykorona. Diszes vászonkötés ..\$1.50 — Diszes elefántcsontkötés ..\$2.50. — Ájtatosság gyöngyei. Művészi kivitelű gyöngyház betétes kötés ..\$1.25. — **Beteggek gyógyítója.** Diszes elefántcsont kötés ..\$2.25. — **Énekeskönyv.** Kottával. Diszes vászonkötés ..\$1.25. — **Égi Manna.** Vászonkötés ..\$0.30. — Diszes celluloidkötés ..\$0.50. — Művészi kivitelű csontkötés ..\$1.25. — Nagyobb diszes elefántcsontkötés ..\$2.25. — **Görög-szertartásu teljes énekeskönyv.** Diszes vászonkötés ..\$1.00. — Diszes elefántcsontkötés ..\$2.30. — **Jézus az én kívánságom.** Diszes vászonkötés, kisebb ..\$0.50. — Nagyobb ..\$1.00. — **Lelki Manna.** Egyszerű vászonkötés ..\$0.35. — Finom puha bőrkötés ..\$1.00. — **Mária bűnösök szószólója.** Diszes elefántcsontkötés ..\$1.75. — **Mennyei hangok.** Oktató, szertartásos, imádságos és énekeskönyv. Keresztény családok kincse. Diszes vászonkötés ...\$2.00. — Remek elefántcsontkötés ..\$3.50. — **Orgona-virágok.** Diszes vászonkötés ..\$0.85. — Diszes elefántcsontkötés ..\$2.40. — Domborműves elefántcsontkötés ...\$2.60. — **Orgonahangok.** A legnagyobb énekeskönyv. Diszes vászonkötés ..\$1.00. — Diszes elefántcsontkötés ..\$3.00. — **Páduai Szent Antal** imádságos könyve ..\$0.30. — **Rózsakert.** Közép. Diszes zománckötés ..\$1.20. — **Szentírás.** Diszes kötés ..\$5.00.

—◆◆◆—
Mindenféle iskolai könyvek, katekizmusok, bibliák stb. kaphatók. -- Árak 1 centes bélyegekben is beküldhetők.

Szerkeszti MESSERSCHMIEDT GÉZA plébános Passaic-on, New Jersey.

Published every first Thursday by
Rev. Geisa Messerschmiedt
217 Third St. Passaic, N. J.

Megjelen minden hó első csütörtökén.

Subscription Price — Előfizetés
az Egy. Államokban és Kanadában
One Year - egy évre \$1.00
Magyarországon, külföldön
Egy évre \$1.60

Entered as second-class matter Jan. 15, 1909 at the post office at Passaic, N. J.
under the Act of Congress of March 3, 1879.

A Hajnal Olvasóihoz!

A "Hajnal"-t két évi fenállása után a jelen számmal beszüntetem.

Oka ennek az, hogy úgy ömlött a tisztelt olvasók pénze a kiadó hivatalba, hogy nem tudván vele mit csinálni — most veszem meg azt a bizonyos new-yorki 20 emeletes palotát, melyet örökségül hágy a Hajnal a **potya olvasóknak**. Bővebb felvilágosítással szolgál a Hajnal ez évi 2-ik számának 71-ik oldala, és különösen ugyan ez év 9-ik számának vezető cikke, — mely helyeken élénken jeleztem, hogy az amerikai katolikus magyarság igen nagy része nagyon szeretne egy ilyen hitbuzgalmi folyóiratot tanuságos, lelket nemesítő, oktatva gyönyörködtető cikkeiért, de **INGYEN**.

Ezt látva, nem teszem le fájdalommal a tollat....

Forró köszönetet mondok a Hajnal munkatársainak szeretve tisztelt oltártestvéreimnek s mindazon katolikus íróknak, a kik minden anyagi haszon reménye

nélkül tisztán csak az amerikai kath. magyarság lelki jóvoltáért fáradtak — írtak és látták el a Hajnalt kitünő cikkeikkel.

Hadd említsem meg itt ezen nekem oly kedves neveket:

Dr. Helvey Lajos	Hortobágyi József
Ft. Böhm Károly	Bán Aladár
Ft. Csernitzky István	Ft. Homicsko Jenő
Ft. Grosz Ferencz	Ft. Eller Ferencz
Ft. Zrinyi Károly	Auer István
Szemlér Ferencz	Ft. Hoch Antal
Ft. Csizmadia Pál	Ft. Várlaki Sándor
Ft. Szabó Gyula	Özv. gr. Szapáry Bélané
Rücker Ernő	Ft. Szuchi József
Ft. Kubek Emil	Ft. dr. Sebők Imre
Ft. Dénes Ferencz	Kún Pál
Dr. Krüger Aladár	Ft. Szirtes Antal
Joó Károly	Ft. Paulovits Róbert
Ft. Artimovics Emil	Ft. Bilkei Ferencz
Büttner Lina	Klupács Márton
Ft. Babik József	Ft. Neurihrer Ödön (Orsó)
Dr. Bognár István	

Köszönet még ama tisztelt olvasóknak, a kik előfizetésüket korán vagy későn de mégis beküldötték; azoknak is, akik nem küldötték be, **DE MEGIRTÁK**, hogy most nem tehetik. Áldja meg őket a jó Isten, Tudom, hogy ezek és csak is ezek fogják igazán sajnálni a kedves folyóiratot.

Mindazoknak, a kik többet fizettek elő,
mint a mennyi elég a jelen decemberi szám-
ig, az ezen felül fenmaradt összeget visszafi-
zetem, csak küldjék be nyugtáikat. Így pl. a
kinek előfizetése 1910 márciusban jár le, vissza kap 24c;
a kinek 1910 augusztusban jár le az, 64 centet kap a
beküldött nyugta ellenében.

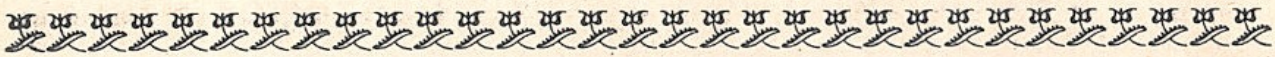
Dicsértessék a Jézus Krisztus.

Passaic, N. J., 1909 december 1-én.

Messerschmiedt Géza

római katolikus plébános a Hajnal szerkesztője.

KARÁCSONYEST.

A kicsi temetőben
Megkondul a harang,
De nem sir diadalmát
Hirdeti most e hang,
Hirdeti, örökélet
Győz a halál felett,
Hirdeti, Üdvözítőnk,
Szent születésedet!

Ó, járd be a világot
Te boldog üzenet,
Egymással vad tusákat
Vivnak az emberek;
Hirdesd, ma született meg
Az örök szeretet,
Egy szebb és jobb világban
Érezzenek hitet!

A kis harang szavába
Vegyül milliónyi hang,
Nagy világvárosokban
Is kong-bong a harang;
Falu, város, kicsiny, nagy,
Dúsgazdag és szegény
E nap' legyen szívökben
Szeretet és remény!

Jó volt Neked születned
Mi Urunk, Istenünk,
Mikor a sátán rémes
Játékot üz velünk;
Tombol a bűn, ragadnak
Rémitő tébolyok...
Elüzi — Istengyermek!
Egyetlen mosolyod.

S hogy ránk derül az ünnep,
Az örökharc pihen,
Oly csöndes, boldog érzés
Terül el a sziven.
Oh bár örökre birnók
E boldog ünnepet
S az ember ne feledné
Hogy Ő megszületett!

GÁSPÁR IMRE.

❁ KARÁCSONYEST ❁

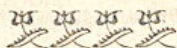

Emberhus.

Olvasom az amerikai magyar napilapokat is. S mint afféle újságmoly, rendszeren elejétől végig böngészem azokat. Még az apró hirdetésekben is megakad a szemem. A többek között azonban ilyest is olvasok: “Én 27 éves fiatal ember vagyok.... nősülés céljából megismerkedni szeretnék..... Vallás és hozomány nem határoz..... csak **hú, szerető** (!) szive legyen, stb.” vagy pedig: “38 éves erős, egészséges magányos nő vagyok, ismeretség hiányában ez **uton** szeretnék egy tisztességes iparos vagy más üzletemberrel házasság céljából megismerkedni.....” stb. stb. Ezek olvasására elfog az undor! Hát ennyire megtévelyedett még a kivándorolt magyarnak is az erkölcsi felfogása? Igazán **tisztességes** keresztény, akár férfi, akár nő, képes ilyesmire? Megengedi ezt a tisztesség-érzete? Kérdem: mi adja meg az embernek, s különösen a nőnek, azt az igazán **hú, szerető** szívet, ha nem a vallás? S ép ezért nincsen e épen ebben a fölölte fontos lépésben szüksége mindkét félnek mennél vallásosabb szívre? De — értem már! Ugynevezett “modern” házasság készül az ilyesből, a melyben akár az egyik, akár a másik fél, ha eszébe jut, eldobhatja magától azt a **hú, szerető** szívet, vagy pedig megcsalhatja azt a “vallás és hozományra” nem tekintő Don Juant. E hirdetések nagyon is emberhússzagnak! Csakugyan “az ördög mézsárszékének” apró ticketjei ezek, a melyek undorító bűzétől melységes utálattal fordul el minden valamire

való jobbérzésű magyar! Nagyon sajnós és szomorú, ha az ilyes leközlések is a sajtó **népnevelői és erkölcs-nemesítő** feladatához tartoznak!

Orsó.

Józsi bácsi mulatott!

Tisztességes, dolgos ember volt Józsi bácsi. Az óházában otthon hagyta feleségét és kis adósságát, s kijött ide, hogy becsületes munkával annyit szerezhesse, mitől adósságát törleszthesse. Három, kemény munkában eltöltött esztendő után végre sikerült is 650 dollárt összehoznia. Mert ebből az összegből nemcsak a kis jószágán levő tartozását fizethette le, hanem még egyik-másik gazdasági eszközt is beszerezhetett. Itt férjes leányánál lakott, a kinek urával együttesen dolgoztak a gyárban. Örvendező szívvel rakosgatta egyik dollárt a másik mellé, s midőn az összeg együtt volt, megírta feleségének, hogy már utra készen áll, hogy az ő hazába visszatérjen. El is készült a nagy útra annak rendje módja szerint. Megváltotta valamelyik közjegyzőnél a hajójegyet, s a 650 dollár készpénzben magához vette. A mint illik, el is búcsúzott itteni ismerőseitől a kiknek búcsúzóul nagy vacsorát készíttetett. Vigán folyt, a mint ez a magyarnál már szokásos, a poharazás. S a vig poharazással nőt a jókedv is. A megnőt jókedv pedig szilajjá teszi az embert. Józsi bácsinak is már szűk lett a mulatság helye s több társával még el-el nézegetett egyik másik ismerős szalonba. A szalonok után következett a bín helye. Pedig Józsi bácsinak otthon felesége s gyermekei voltak. De ha az ember "virágos kedvű", mit törődik akkor a legszentebb kötelékekkel? Hisz mások is tesszik!

Másnap reggel a cirkáló rendőr valamelyik elhagyott utca kövezetén egy hirhedt ház közelében egy

összevissza szurkált embert talált eszméletlen állapotban s csupán egy szál ingben. Bevitték a rendőrségre. Itt magához tért. Nemsokára kisült, hogy az Józsi bácsi újból egy magyar! Amde hiába kereste pénzét, nem találta sehol; még a hajójegye is eltűnt. Nem tudott magáról számot adni, hogy ez a szerencsétlenség vele hol történetett meg. A szesz elvette emlékező tehetségét.

Szóval újból ott volt most, a hol három esztendővel ezelőtt.

Hát kellett ez neki? Restelte a dolgot, de nem gondolt az igaz bánatra és jobbulásra!

Hja, az Isten a házasságtörés bűnét néha még keményebben is szokta büntetni!!

Orsó.

A "HAJNAL"

— TAVALYI ÉS IDEI —

teljes évfolyama a kiadó hivatalban
kapható.

Ára egy-egy évfolyamnak díszes vászon
kötésben \$2.00.

☞ TÁRCA. ☞

AZ IRORSZÁGI KUNYHÓ

Irta: Szirtes Antal békés csorvási plebános.

VII.

— Folytatás.

Emma az ágyhoz lépett s átnyujtotta anyjának a korsót:
— Igyál, édes anyám, hogy meggyógyulj. Most nyugodt lehetsz; találtam valakit, a ki segíteni akar rajtunk.

E szavakkal anyja ágyához vezette Margitot.

-- Ki vagy te, kedves hajadon? — kérdezte Évike bizalmasan.

— Elhagyott árva, mint maguk — felelte Margit zokogva: — apám, anyám egy év előtt haltak el. Igy rokonaim kezére kerültem a szomszédos völgybe, de ők nem szeretnek. Esőben, viharban ki kell a szarvasmarhát a legelőre hajtanom. Tegnap egy idegen kutya elijesztette a legszebb üszöborjut. Jajgatva futottam haza; de megint kitaszígáltak s nem szabad hazatérnem, míg az üszöborjut meg nem találtam. Egész éjjel kerestem, de hiába. Végre fölmentem a bazaltsziklára, melynek tövéből a forrás fakad és ott pihentem, míg fölkelte a nap. Onnan felülről hallottam a kedves kis leányt anyjáért imádkozni. Ez a gyermeki imádság megindította szívemet, eljöttem vele ide. S mert látom most, hogy ennyire el vannak hagyva s nem tudnak magukon segíteni, ha kedvökre lesz, itt maradok maguknál, hogy legyen ápolójuk.

A mint az öreg Mooneyné megértette Margit beszédét, egy áldó könny gördült ki szeméből. Föl akart kelni, hogy eléje menjen. Minthogy azonban Emma észrevette, hogy nagyanyjának

terhére esik fölállni a karosszékből, oda vezette Margitot s megtapintatta vele lány kezét.

— Jó idegen leány — szolt az öreg asszony — Isten áldjon meg őszinte részvétedért!

Évike pedig derült arccal nyujtotta neki kezét, mintha mondani akarta volna:

— Mily boldog volnék, ha húgomnak mondhatnálak.

Időközben kinézett Emma az ablakon s nem messzire a kaszálón meglátta az üszöborjut, melyet Margit hiába keresett. Az öröm, melyet e fölfedezés szült, kedves rózsaszínre festette Margit arcát.

— Most azonnal hazahajtom — szolt Évikehez de mielőtt beesteledik, ismét maguknál leszek és el nem hagyom, míg föl nem épül s a háznak gondját nem viselheti.

Elbúcsúzott és kisietett a kaszálóra.

— Úgy veszi ki magát — szolt az öreg Mooneyné — mintha a jó Isten mindjárt meg akarná jutalmazni az idegen leány irgalmasságát s az elveszett üszöborjut azért vezette ebben a pillanatban szeme elé.

Évike már nem hallotta e szavakat. A bucsú pillanatában új erővel támadta meg a láz; most eszméletlenül feküdt az ágyon. Dél felé ismét észére tért, de igen nyugtalan volt. Most sem beszélt, mindössze ennyit mondott:

— Félek, hogy nem érem meg az estét, mire Margit visszatér. Csak nagyobb volnál, leányom, hogy elhíhatnád a papot.

Alig mondta ki e szavakat, már benn volt a pap. Ez is Margit érdeme; ő jelentette nála a beteget. Emma és nagyanyja kimentek, míg a beteg meggyónt s a mellékszobában buzgón imádkoztak érte. Az öreg Mooneyné is elvégezte gyónását, mert a távoleső falu templomába el nem mehetett.

Mikor a pap utolsó áldását adta a betegre, Évike hálás szívvel megcsókolta kezét és mondá:

— Igazán teljesülni érzem szent Jakab apostol szavait, melyeket az utolsó kenetről mondott: A hitből jött imádság megszabadítja a beteget és megkönnyebíti őt az Úr.

A pap távozott és a megenyhült család gyermeki szívvel hálát adott az irgalom Istenének.

Az irországi kunyhó lakosai egész délután Margitról beszélgettek s alig várták az estét, melyre jótevőjük visszatérését megígérte. Midőn végre karján tele kosárral belépett s kivette belőle a sokféle erősítőt, mit megtakarított pénzecskéjén az öreg

Mooneyné s a beteg Évike számára összevásárolt, olyan nagy lett az öröm, hogy Évike, mintha már meggyógyult volna, égre emelt tekintettel hangosan fölkiáltott.

— Tehát meghallgatta a jó Isten könyörgésemet és Emma leányom imádságát, mely fölhatott egy nemeslelkű hajadon szívébe, kinek ápoló keze új lángra gyújtja az élet hamvadó szikráját az irországi kunyhóban.

— Jöjjetek — szólt az öreg Mooneyné — térdeljünk a beteg ágya mellé s küldjük hálaimánkat a jó Isten elé.

Azután Margit kiosztotta kegyes adományait, rendbeszedte a házat, azután leült a beteg ágyához s addig virrasztott mellette, míg a nagyanya és unoka mély álomba merülve felüdültek, sőt Évike szemeire is több álmatlan hét után erősítő álom nehezedett.

A jóságos hajadon hü gondviselése mellett napról-napra javult Évike állapota s szemlátomást telni kezdett az arca. Az öreg Mooneyné is vidámabb lett, midőn látta, hogy helyreáll menyének egészsége s a legnagyobb szükség távozik a völgyből.

Munka és bizalmas beszélgetés közben teltek a napok s Margit hamar megtudta egész részletesen a család különös történetét.

A mindennapi élet szükségessé tette, hogy Margit időről-időre átmenjen Bray városába s ott a háztartáshoz szükséges dolgokat bevásárolja. Történt, hogy egy este szokatlanul derült hangulatban tért vissza a városból. A leány, anyja meg nagyanyja kíváncsian álltak körülötte s kérdezték jókedvének okát.

— Hallják csak — szólt mosolyogva s egy levelet vett ki a kosárból: — ma a bray-i kereskedő ezt a papirost adta kezembe. Azt mondta, nagy vigasztalás és segítség van benne az irországi kunyhó szegény lakósa számára. Egyúttal egy csonó pénzt is átadott.

— Anyám! — kiálltott Évika, kinek a címzés vonásai régi, régi jóismerősökként mindjárt szemébe ötltek: — Anyám, ez Lajos levele!

— Lajos levele? — ismételte az öreg Mooneyné ragyogó mosolylyal s örömkönnnyek borították elgyengül szemeit: — Végtelen dicsőség Istennek a ki Lajos fiamat életken tartotta! Olvasd, leányom, olvasd, mit ír az én kedves fiam a távolból?

Évike örömeiben alig tudta a levelet fölbontani. Ez volt a levélben:

“Édes jó anyám! Lajosod az irországi ezredek katonái közt van, kik Saragossa előtt Spanyolországban táborcznak. Nagyon szerettem volna neked írni, mielőtt Dublin várcsából elutaztam.

De oly váratlanul és hirtelen jött a parancs, mely indulásra szólított, hogy sehogysem értesíthettek. Minthogy azonban nemes kapitányom, Rikton, most visszautazik hazájába, el fogja ezt a levelet Londonból a bray-i kereskedőnek küldeni, a ki azt a kiutalványozott pénzzel együtt kezedhez fogja juttatni. Szolgáljon erősítőül öreg napjaidra.

Édes anyám, én azóta sok könnyet ontottam miattad. Gondolataim éjjel-nappal feléd, véreim és az irországai kunyhó felé irányulnak. Minden órában így imádkozom az irgalom Atyjához:

“Uram, kezekben vagyok, akár a tábori szőnyegen nyugszom az éj közepén, akár az ellenséges ágyúkkal állok szemben. Tégy velem isteni akaratod szerint. De azért hallgass, kérlek, esdeklő szavamra s engedd meg, hogy anyámat, véreimet s hazámat újra megláthassam!”

Egy vigasztalásom maradt s ez megmarad akkor is, ha lihegve, tátongó sebbel a csatasíkon el kell vérzenem: a biztos tudat, hogy van otthon testvérem, hogy Bertalan kátyám.”

Itt elakadt Evike hangja; arca elsápadt; a könnyek elfojtották szavait, nem tudott tovább olvasni. A kis Emma anyja ruhájába rejtette arcát és hangosan zokogott. Az öreg Mooneyné s Margit is sírtak, de némán, szótlánul.

Végre folytatta Evike:

“Hogy Bertalan bátyám mindent megtesz, megédesíti édes anyja öreg napjait s feleségéről meg leányáról férfiasan gondoskodik: hogy ha egykor visszatérek, testvéri szivességgel átölelhessem és mondhassam: Bertalan boldognak érzem magamat, hogy mint testvér ily nagy áldozatot hoztam érted.

Kötelességemet a legpontosabban teljesítem, mert tudom, hogy azzal is a jó Istent szolgálom s így szabadságra is előbb van kilátásom. És ha már kezemben lesz a szabadságlevél, térdenállva fogok a jó Istennek érte hálát adni s egy pillanatot sem fogok elmulasztani, hogy minél előbb visszajussak drága hazámba.

Vedd szives tiszteletemet, édes anyám s add át örömmel Bertalan bátyámnak, ángyomnak és unokádnak, Emmának, a ki már szépecskén felnővekedhetett. Te pedig, édes anyám, küldd a dá-sodat távollevő Lajos fiadra!”

Ez a levél leírhatatlan örömet okozott a családkban: de a fájdalom és bánat is újra fölébredt benne Bertalan eltűnte miatt.

— Ajánljuk — szólta végre menyét és unokáját vigasztalva az öreg Mooneyné: — ajánljuk mindkettőjüket teljes bizalommal és reménnyel Isten oltalmába. Nem hittük-e már Lajost is

holtak? Mint Lajos, úgy Bertalan is élhet. Óvja, védje az ég, mind a kettőt s vezesse őket szerencsésen vissza az irországi kunyhóba!

Ezentul a szerencse, vidámság és remény sugarai napról-napra szebben és barátságosabban sütöttek a családi körbe. S midőn Évike már annyira fölépült, hogy gondját viselhette a háznak, Margit távozni készült és mondá:

— Most megint visszamegyek rokonaimhoz. Igaz, hogy nem szeretnek, de hasznát veszik mindennapi munkámnak. Maguknak pedig már nincs szükségük segítségemre.

Évike igaz szívből megköszönte Margit testvéries szolgálatát s csak azzal az igérettel engedte el, hogy majd többször befordul a csendes, magányos völgybe. A kis Emma keservesen sírt, mikor Margit gyöngéd csókkal bucsút vett tőle. Az öreg asszony pedig így szólt hozzá:

— Margit, ha Lajos megérkeztével a boldogság visszatér az irországi kunyhóba, nem foglak elfelejteni. És ha a jó Isten meghallgatja imádságomat, melyet érted naponkint hozzá intézek, igen boldog léssz egykor a földön.

13. A szabadságlevél.

Mialatt az irországi kunyhóban mindezek megtörténtek, Lajos Lambert kapitány oldalán ifjú erővel és bátorsággal harcolt Spanyolországban.

Lambert szerfölött megszerette, nemcsak mert neki s megboldogult atyjának köszönhette életét s szabadságát: hanem különösen azért is, mert hallgatagon megfigyelte őt és fölismerte minden tekintetben szép jellemvonásait. Lajos pedig egészen boldog volt, midőn kapitánya valamely fáradságos munka vagy nehéz küzdelem után nyilvánosan atyailag megdicsérte.

Egyszer megint korán reggel, midőn a nap még az erdők mögött nyugodott, kivonultak a táborból, hogy megtámadják az ellenségét. A harci zene harsogása, a kardok és szuronyok csengése, a borzalmas ágyúdörgések, a gomolygó füstfellegek nemsokára hirül adták, hogy rettenetes csata kezdődött. Több órán keresztül egyforma tüzzel viharzott a csatazaj. A nap már szomorúan végigsütött a harcmezőn s búsan fűrésztette sugarait a csapatok vérében.

Ekkor történt, hogy Lambert kapitányt pár emberével egy nagy csoport ellenséges lovas elválasztotta a sereg zömétől.

Csak a leggyorsabb elszántsággal és rendíthetetlen bátorsággal lehetett a lovascsoportot szétválasztani s a kapitány megmentésére utat törni. “Rajta pajtásaim! — kiáltott Lajos a legbátrabbak felé. — Itt a pillanat, mentsük meg derék kapitányunkat és magunkat!” Sokan előrenyomultak, hogy közbe fogják a kapitányt. “Rajta tehát! — kiáltott ismét Lajos és elsőnek vette magát a lovasok közé. — Mindent az Istenért! Ha Isten velünk, ki ellenünk.”

A lovascsoportot mesterileg áttörték. A kapitány embereivel szerencsésen odacsatlakozott a sereghez, de a hőslékű Lajos súlyosan megsebesülve, minden életjel nélkül feküdt a mély árokban, melyen a lovasok vágatva ugrattak át. Ellenséges golyó találta jobb karját. Tüzes vére özönnel ömlött a mély sebből. Sápadtan és fejét halkán verő szívére hajtva feküdt ott és öntudatlan nyögéseit nem hallotta senki. A félig csukott szemüregéből kilátszott a bágyadt szem fehére. Kék ajkai borzalmas mosolylyal önkéntelenül félrehuzódtak és behajtott ujjain az ifjú idegek utolsó rángatódzása látszott.

Végre, midőn a lovascsoport túl volt az árkon s az ütközet zaja már csak a távolból hallatszott, pár pillanatra visszatért eszmélete. Fölijesztette egy holló krákogása, mely lerepült hozzá s egy határköre ült mindjárt mellé, mintha bucsúztatóját akarná elkárogni. Hirtelen fölemelkedett és körülnézett. Úgy látszott, mintha minden szellemi erejét összeszedve s a történteken gondolkozva, fölismerte volna siralmas állapotát. “Anyám — sóhajtott föl és erőtlenül visszahanyatlott — szeretteim, irországi kunyhó, Isten veletek! Isten légy nekem irgalmas! Istenem, szeretek!

Lambert kapitány ama küzdelem után csakhamar észrevette, hogy hű Lajosa nincs sehol. A legkínosabb gond és aggodalom között még egy teljes óráig a csatában kellett maradnia. Végre oly parancsot vett, hogy vonuljon embereivel vissza s telepedjék le bizonyos helyen, melyet a sereg zömének esetleg bekövetkező fordulása miatt előre el kellett foglalni. A pihenés ezen pillanatát fölhasználta, hogy Lajost fölkeresse.

Vérében találta. Bánatosan hajolt le hozzá, szeliden megsimogatta a hű fiú hideg, kékes homlokát és halkán suttozta: “Lajos, hűséged okozta halálod! Engem másodszer megmentettél, magadat pedig föláldoztad szabadulásoméért. Lajosom, hát igazán holt vagy? Nincs már az életnek egy szikrája sem benned, melyet még egyszer lánggra lehetne szítani? Lajos, csak egyszer ébredj még föl, hogy lásd, mint hull szememből szívem kimond-

hatalatlan hálája s vidd át magaddal a jobb világba! Életem szabadítója, ébredj föl!”

A halálig elerőtlenedett Lajos kinyitotta szemét s fölakarta emelni fejét. A mint a kapitányt megismerte, mozgatni kezdte ajkait, mintha beszélni akarna — de hangja fölmondta a szolgálatot. Bal kezét nyujtotta; azután jobb karjára mutatott vele. A kapitány még kérdezett volna egyet-mást. De a kimerült harcos szempillái lecsukódtak s a végső megerőltetés követl ezteben hideg verejték csurgott le homlokáról és összevegyült vérével.

Lambert megvizsgálta jobb karját. A mint fölfedezte a sebet, azonnal bekötötte zsebkendőjével, hogy az elvérzést megakadályozza. Rögtön sebészt is hivatott. Az orvos megérkezett és a mennyire az idő rövidsége engedte, szabályos kötést alkalmazott. Lambert megkérdezte, hogy meg lehet-e még a derék ifjút menteni? Az orvos aggodalmasan vállat vonított és kételkedve rázta meg fejét.

— A sebesültet — parancsolta a kapitány — nevigyétek a tábori kórházba, hanem saját sátoromba. Gondoskodjatok a legjobb ápolásról. Pompás jutalmat kaptok, ha egészsége helyreáll.

A kapitány nagy könnyel szemében elbucsúzott élete megmentőjétől, kit gyaloghintón elvittek sátrába. “Lajos — szólt sóhajtván utána — a síron túl viszontlátjuk egymást!” Azután búsan visszament századához.

A nap melegen sütött a csatázók fejére. Végre, midőn alkonyodott, eldöntetlenül megszűnt az ütközet. Mind a két fél visszavonult, hogy a katonák megpihenjenek és új erőt gyűjtsenek másnap virradóra.

Lambert kapitány sátorába lépett. Bánatosan és halkán közeledett a megsebesült nyugvóhelyéhez. Nem gondolt egyékre, mint hogy bucsút vesz még egyszer a hű ifjú tetemétől. Gyöngemécsvilág pislogott egy asztalkán a sátor legmélyebb zugában. Az ágy mellett ült a sebész. Borszesz lángon valami italt forralt a földön.

— Él még? — kérdezte Lambert. Az orvos intett fejével, fogta a mécszet s a kapitánynyal együtt az ágyhoz ment. A mécsvilága Lajos szelid mosolygásával találkozott. “A vérzést megszüntettem a karon — szólt az orvos — óráról-órára tűnni látszik a veszély.” Lambert csendesesen hálát adva, örömteljes megindulással tekintett az égre s szeméből egy könnycsepp hullt Lajos ágyára.

— Hogy vagy, fiam — kérdezte szánakozva és szeliden; azután megfogta egészséges karjának kezét és annyira lehajolt, hogy azt keblére szoríthatta. “Hogy vagy, Lajos?”

— Jól, kapitány uram! — felelte Lajos lassan és csendesen — remélem, a jó Isten újra meggyógyít engem!

— Bár úgy lenne! — szólt a kapitány a legbensőbb öröm kifejezésével — és ha saját életemet oda kellene érted adnom, mily szívesen nyitnám meg keblemet a legelső ellenséges ágyúgolyónak!

Lajos ajkaihoz vonta a kapitány kezét, hogy megcsókolja. De ez a megerőltetés annyira kimerítette, hogy feje visszahanyatlott a párnára, lélegzete lassúbb és nehezebb és arca sápadtabb lett.

— Kapitány úr — szólt a sebész — nem szabad felednünk, hogy a sebesült élete még mindig veszedelemben forog. Nyugalomra van szüksége. Hosszú jelenléte nagyon fölháborítja. És minden testi mozgást is el kell most kerülnie.

A kapitány jó éjt és gyors jobbulást kívánt Lajosnak és a sátor belső részébe ment.

Lajos állapota valóban javult napról-napra. Az értelmes orvos szorgalmas ápolása mellett lassan gyógyulni kezdett a seb. Az erőteljes táplálék meg az orvosság s az egészséges fiatal természet mindinkább pótolta az erővesztést, melyet a nagy vérzés okozott. Csak sebesült karja maradt gyengébb, mert roncsolt inai rosszul nőttek össze, úgy hogy nem használhatta már oly szabadon és ügyesen mint azelőtt.

Lambert, a ki kezdetben az orvos tanácsára ritkábban járt Lajoshoz, mintsem szíve sugalta: most hogy a veszély elmúlt, megkétszerezte látogatásait. Nagyobb öröme, mint a kapitánynak, melyet az ifjú meggyógyulása fölött érzett, tulajdon édes atyjának sem lehetett volna. Több hétbe került, míg Lajos ismét kiülhetett a sátor elé, hogy a nap sugaraiban fölüdüljön. Ekkor a kapitány óhajára az egész század katonái elvonultak Lajos előtt; legelől mentek pajtásai és harcias hangon csatadalt énekeltek, melyben örömknek adtak lelkes kifejezést, hogy egyik legjobb társuk ismét meggyógyult.

Lajos szívből örült a megtiszteltetésnek és barátságának, melylyel mindenünnen fogadták: de úgy látszott mégis, mintha különben tiszta, szabad homlokán mostantól fogva folytonos nehéz búbánat borongott volna. Hü pajtásai esténként együtt ülnek a tüznél s bizalmas beszélgetés közben fogyasztották esti levesöket, melyet a gőzölgő bográcsban főztek. De Lajos nem ment közéjük. Csak a magányos utakat és legrejtettebb nyugvóhe-

lyeket kereste mindig az égerfák alatt a patak mentén, mely a kapitány sátora közelében folydogált. Lambert éjfélig is hallgatta sóhajtásait. Napközben, midőn a katonák elmentek mellette, csodálkozva néztek egymásra és mondták: "Lajos biztosan sírt; szemei pirosak; tekintete nedves és homályos!"

Egy este, mikor ismét egyedül és magányosan a sátr elött ült, mint rendesen s könyezve hallgatta a honi énekeket, melyek az őrtüzek felől odahallatszottak, észre sem vette és Lambert kapitány ott volt mellette. "Lajos — szólt hozzá s vállára tette kezét — Lajos, miért ülsz itt búsan és magányosan, miért nem vigadsz hű pajtásaiddal, kiknek társaságát úgy szeretted volt? Már régóta megfigyeltelek. Mióta véredben találalak a földön, nagyon megváltoztál. Van valami a sziveden Lajos és nem akarod nekem megvallani. Hidd meg, fáj nekem, hogy úgy elzárod szivedet előttem, ki mindig jót gondoltam veled. Igazán nem érdemeltem tőled ezt a tartózkodást."

— Kapitány uram — felelte Lajos bánatosan — kihez lehetne az egész hazai seregben több bizalmam, mint azon férfiúhoz, ki a legnagyobb halálos veszedelemből kiragadott? Oh, bizonyára már régen megvallottam volna, hogy mi fáj nekem itt belül: ha nem kellene félnem, hogy csak megszomorítom vallomásommal s a legjobb akarattal sem segíthet rajtam. Karom behegedt a seb, de szivemben ott ég kiolthatatlan kínban. Kötelességem, hogy férfiasan elviseljem, míg tovább és tovább terjed s végre levisz a hűvös sírba, melyhez már oly közel áltam.

Megállt és egy könnyet törült le sápadt arcáról. A kapitány pedig lehajolt hozzá s mondhatatlanul szelid bizalmassággal nézett szemébe. "Lajos — szólt — tárd föl nekem szived sebét."

Lajos mindkét kezével megfogta a kapitány jobbját és mondta: "Fáj szivem az irországi kunyhó után, fáj édes anyám és véreim után. Minek örülhetnék itt, kedves kapitányom mosolyán kívül. Jobb karom megbénult. A helyett, hogy társaim scrátan kötelességemet híven teljesíteném, mint azelőtt: vissza kell most vonulnom, ha bátor harcra kerül a sor. Alig használhatok már itt valamit. Nagyon is érzem, hogy nincs meg karomnak régi ereje és tökéletesen nem is tér vissza soha. Sőt attól kell félnem, hogy talán kis idő múlva társaimnak terhére leszek. Itt befejeztem pályafutásomat. Otthon pedig sirat édes anyám; és bátyám ne-jével meg leányával kesereg miattam. Otthon járnak éjjel-nappal gondolataim. Magam előtt látom a kunyhót, melyben születtem és a völgyet, melyben fölöttem. Lélekben partján ülök a tónak, mely mezeinket öntözi, vagy egy bazalthalmon pihenek és skót

hárfámmal mulatok. Éjjel, ha pár percre elalszom, megboldogult atyám emlékkövéhez vezetem vakos anyámat, vagy a kunyhó előtt játszom bátyám kedves leányával. Reggel, midőn magamban ott térdelek az Isten előtt, mindennap így végzem imádságomat: Uram, vezess minél előbb hazámba! Vezess szeretteimhez vissza!”

Lajos elhallgatott. A kapitány részvevő barátsággal tekintett szemébe, forrón megszorította a kezét és szó nélkül távozott. Lajos azt hitte, hogy őszinte vallomásával megszorította urát és búsan nézett utána.

Több hét telt már el azóta, midőn a kapitány egy reggel behíttá Lajost. Lajos bement és szokása szerint tisztelettel várta az ajtóban a kapitány parancsát. A kapitány azonban a legőszintébb barátsággal és oly vidáman lépett elébe, hogy egész arca ragyogott. “Lajos — szólt — honvágyad mélyen megilletette szívemet. Nem tudtam nyugodni, míg óhajtásod be nem teljesült. Ha fáj is, hogy meg kell tőled válnom, a hála, mely hozzád és atyádhoz fűz, megköveteli tőlem ez áldozatot. Lajos, fogd ezt a papirost; szabadságleveléd, melyet az oroszországi ezredék főhadihatósága adat kezébe. Most szabad vagy és zavartalanul visszatérhetsz hazádba.”

— Lehetséges? — kiáltott föl Lajos elragadtatva, s hangoz örömmel a kapitány lábaihoz borult és átfogta térdeit: “Aryém, szereteim, újra megláthatlak! Oh köszönöm remes uram, szívemből, lelkemből köszönöm nagy fáradozását, hogy e kegyelmet a legfőbb hatóságnál megszerezte nekem!

— Lajos — folytatá a kapitány s fölemelte magához, hogy keblén pihenjen. — Lajos, nemesak obsitodról, hanem további megélhetésedről is gondoskodtam. Rikton barátomat Londonban értesítettem kívánságodról, és ő kivitte a legfőbb hadihatóságnál hogy hű szolgálatodért és nehéz sebeidért — melyeket a nyílt csatában kaptál, s melyeknek forradását büszkén mutathatod testeden — évi nyugdíjat szavaztak meg neked. Épen most kaptam levelet tőle, melyben legjobb üdvkivánatait küldi neked. Szivesen tiszteltet és már most is örül a viszontlátásnak Londonban. Lajos, kimondhatatlanul jól esik nekem, hogy ezt a barátságot megtehettem veled. Ne késlekedjél már egy pillanatig sem, s indulj Isten nevében drága hazánkba.

Lajos még sokáig nem birt magával. Társai pedig összesúgtak:

— Lajos egyszerre fölvidult; még derültebb mint betegsége előtt. Ugyan, mi történt vele?

Estére már mindnyájan tudják Lajos jókedvérek okát. “No — mondták — igazán, nem irigyeljük tőle ezt az örömet! De bennünket megszorít.”

Másnap korán reggel, a nap első sugara besütött a sátorba, de Lajost már nem láthatta. Még hajnal előtt útrakészen lépett a kapitány elé, hogy búcsút vegyen tőle.

Lambert levelet adott kezébe és mondá: “Vedd ezt az írást; és ha Londonba érkezel, első dolgod legyen, hogy fölkeresd Lambert kereskedőt, az én öcsémet. Szeretetéke s barátságába ajánlottalak e levélben, mintha tulajdon édes gyermekem volnál. Örömmel befogad házába, míg egyik kereskedelmi hajója elindul s átvisz az ir partra. És most kedves Lajosom, Isten veled! Még egyszer köszönöm hűségedet. A jó Isten majd megfizet érte.”

Lajos egy szót sem szólhatott; mert sírt. “Ne búsítsd szívemet folytatta a kapitány s kiment vele a sátorból. Gondolom, nemsokára követhetlek szeretett hazánkba! S ha gyilkos golyó nem ér és ellenséges szurony nem fúrja át szívemet: remélem, hogy meglátlak még egyszer ezen a földön.”

A kapitány elkísérte egy darabig Lajost; pajtásai közül is többen kiléptek a sátrakkól és vele mentek.

Végre megállt a kapitány. “Isten veled, Lajos! — szólt, megszorította kezét és hamar eltávozott, hogy visszafojthassa könnyeit, melyek szemébe toluultak. Így lassan-lassan mindnyájan elhagyták, s midőn túl volt a sátrakon, egyedül látta magát az úton, mely Navarrán és Biskayán keresztül a tengerparthoz vezet, a honnan át akart vitorlázni Angolországba.

14. A kereskedő.

Pár hét múlva kikötött Lajos az angol parton. Forró déltájban London legnépesebb utcáinak egyikén állott. Reggel óta kérdezősködött Lambert árúháza után; de mint oly nagy vércsokban sokszor megesik, nem volt olyan szerencsés, hogy helyes és világos utasítást kapott volna. Kedvetlenül nézett föl a magas épületekre, mintha olvasni vélné valahol egy araryszélű címtáblán a kereskedő nevét. S mivel ez a folytonos föltekintgetés is eredménytelen maradt, a legelső saroknál kanyarodott egyet, hogy más utcában próbáljon szerencsét.

A sarokház kapujában egy férfi állt, a ki már pár perce meglátta és megfigyelte. A férfi középtermetű és meglehetősen testes volt. Tele arcában volt valami barátságos vonás, mely kü-

lönösen minden idegent bizalmas közeledésre indított. Képe felső felét nagy szemüveg fődte, mely azonban, ha kinézett az utcára, orcája közepéig leereszkedett és csak félig takarta el szemét; ha pedig az ujságot tartotta kezében s futólag végig nézett rajta, egészen orra tövében pihent.

Barátságosan odaszólt Lajosnak: “Kit keres? vagy kihez akar menni, fiatal barátom?” E megszólításra fölkátorcódott Lajos, közelebb ment és így felelt: “Lambert kereskedő lakását keresem; levelet hoztam neki Spanyolországból. Kérem, legyen olyan szives, ha nem esik terhére és igazítson útba; valóban nagy hálára kötelezne vele.”

— Igazán — szólt a férfi — most eltalálta, kihez forduljon kérésével. Senki sem igazíthatná jobban útba, mint én. Tudja meg, hogy a ház, melynek küszöbén áll, Lambert sajátja és én magam vagyok a kereskedő a kit keres.

A meglepetés biborpirosra festette Lajos arcát. Hirtelenébe azt sem tudta, hogy köszönjön, vagy mit is szóljon? A kereskedő egy ideig mosolyogva gyönyörködött az ifjú zavarán; azután behívta a házba s a lépcsőn fölvezette lakószokájáka. Az ablaknál egy öreg nő ült még öregebb karszékekben. A kereskedő nagynénje volt, ki házat vezette; mert ő sohasem nősült meg, s minthogy már elörehaladott rajjaiken, azután sem volt szárdéka.

Lajos átadta a levelet. A kereskedőnek már a címzésről rá kellett ismernie bátyja irására; mert alig kapta leze közé, félre ismerhetetlenül fölragyogott arcán a testvéri szeretet.

“Üljön le, kedves fiatal barátom! — szólt Lajoshoz föltünő szivességgel. Öreg nénjének pedig kérve mondta: ‘Hozzanak az idegenek egy üveggel a legjobb boromból. Ücsüljön föl és vigadjon; a legnagyobb vendégszeretettel akarom fogadni, mert bátyámról hoz nekem hírt Spanyolországból.’”

Azután fölbontotta a levelet. Ez volt a tartalma: “Kedves Öcsém! Csak azt kell megírnom, hogy e sorok átadója azon férfiónak fia, ki Dublin öblében életemet megmentette és szokott vendégszeretettel fogadod majd házáka és szivesen ellátod mindennel, míg kedvező alkalommal átvitorlázhat Irföld partjára mert azzal az epedő vágygyal indult el Spanyolországból, hogy azt minél előbb elérje. De még inkább fogsz iparkodni, hogy házában igen kellemessé tedd számára a tartózkodást: ha megírom, hogy ő maga, ez a derék fiatal ember, kétszer szabadított ki engem a halál torkából.

Nem lesz nyugtom, míg leveledből hírül nem veszem, hogy Mooney Lajos szerencsésen visszatért övéihez.

A mi engem illet, hála Istennek, eddig még megkimélt az ágyúgolyó és szurony. De érzem, hogy Lajos távoztával valami honvágyféle támad szívemben. Tiszteld Rik on barátomat és mondd neki, hogy most már nyugottabb állásra vágyom közelében, a hol mindnyájan ismét találkozhatunk.

Most Isten veled, öcsém! Még egyszer kérlek, úgy tekintsd Lajos ügyét, mintha enyém volna.”

A mint a kereskedő elolvasta ezt a levelet, félretette azt és sokaig némán nézte a fiatal embert maga előtt. Ajkai mozogtak, mintha köszöntet és hálát akarna rebegni, de nem tudott szólni; könyekig meg volt hatva.

Végre megfogta szeretettel Lajos kezét és mondá: “Nemes ifjú, fogadja szives köszönetemet a hőslelkű szolgálatokért, melyeket bátyámnak tett. Imádkozni fogok, hogy Isten jutalmazza meg, mert nagylelkű tetteihez képest mind kevés a mit magának tehetünk. Most pedig fogadja ünnepies meghívásomat és maradjon nálam, a míg magának tetszik. A mennyire rajtam áll, iparkodni fogok, hogy igen kellemessé tegyem tartózkodását Londonban. Igérje meg, hogy legalább pár hétig nálam maradj”.

Lajos őszinte szívvel megköszönte a szives meghívást és mondá: “Nemes uram, úgy szerezné nekem a legnagyobb örömet, ha kivihetné, hogy mihamar visszatérjek hazámba. Nem tudok szabadulni a vágytól, hogy enyémet minél előbb viszontláthassam. Azt hiszem hosszas halasztás még beteggé tenne.

— No — felelte a kereskedő — akkor nem akarok tovább útjában állani vágyakozásának, melyet csak becsülni tudok; ámkar nagyon örültem volna, ha hosszabb ideig vendégszerető házámban marad. Már hozzáfogtak egyik kereskedelmi hajóm felszereléséhez; útja épen Irföld partjára vezet, de bármennyire siettetem is a dolgot, két hét lefolyása előtt bajossan indulhat útnak a hajó. Addig már csak tűrnie kell és győzesse le honvágyát azon vendégbarátság által, melyet részemről tapasztalni fog.

Lajos belenyugodott és azon időre fölajánlotta szolgálatát a kereskedő nagy árúházában végzendő munkákra. Ez szívből örült az ajánlatnak és oly hűséges embertől, mint Lajos, föltétlenül el is fogadta.

A kereskedő még az nap este elvezette Lajost egykori urához, Rikton kapitányhoz. Alig lehet leírni az örömet, melylyel Rikton hű Lajosát fogadta. Egész este ott kellett maradnia, mert a kapitány nem fogyott ki a kérdésekből, melyeket részint karátja, részint a háború ügyében intézett hozzá. Csak éjjél táján eresztette el: akkor is azzal az igérettel, hogy ottléte alatt mindennap egész bizonyosan meg fogja látogatni.

Minél gyorsabban telt most munka és szórakozás közben Lajos ideje, annál élénkebben gondolt az irországi kunyhóra és kedves lakóira. A mulatság és öröm közepett is sokszor mondogatta magában: “Ah, csak akkor leszek igazán boldog, ha anyám keblén s véreim karjában pihenhetek!”

15 A szerencsétlenség.

Lajos már több napon keresztül a legnagyobb szorgalommal dolgozott a kereskedő raktárában. Ha olyan dolog akadt, melynél figyelemre és hűségre volt szükség. Lambert biztcsan a derék fiatal emberre bízta, minek ő végtelenül örült.

Igy történt, hogy egy reggel a kereskedő megbízta Lajost, hogy egy nagy csomagot vigyen egy másik áruházba; de meghagyta neki, hogy csak az úr kezébe adja és ha őt nem találná otthon, inkább hozza vissza.

Lajos megígérte, hogy hűségesen végrehajtja a megbízást; karja alá vette a csomagot és elindult az áruház felé. Ez azonban meglehetősen távol esett és a Lambertétől és Lajosnak már majdnem nagyon nehéz lett karja alatt a csomag. Untig váltogatva egyik oldalról a másikra; de a karok nagy kinyújtása és görbítése a csomag fölött annyira elgyöngítették izomerejét, hogy már nem is remélte, hogy pihenés nélkül elérheti az áruházat, melyben megbízatását teljesíteni kellett.

Az út egy hídon vezetett át, mely alatt a Themse-folyó egyik ága hömpölygött tova. Itt a legszebb alkalom kínálkozott, hogy terhétől kis időre megszabaduljon. Hogy tehát pár pillanatig szabadon vehessen lélekzetet és új erőt gyűjtsön, a híd karfájára támasztotta a csomagot és mind a két kezével óvatosan magához szorította.

Ebben a pillanatban néhány utcagyerek rohant át Lajos mellett a hídon és az egyik előre kieszelt huncutságból vagy meggondolatlan durvaságból úgy oldalba lökte, hogy a csomag kicsúszott Lajos kezéből és lezuhant a folyóba. “Ah én szerencsétlen! — jajgato t Lajos a hullámokba néze; azután fölemelte szemét az égre és e kiáltással: “Szent Isten, segíts meg!” utána ugrott a csomagnak azon reményben, hogy újra megkapja.

Egy negyed órába telt és Lajos a legnagyobb erőfeszítéssel kiúszott a partra. A csomagot — nem találta meg.

Jajgatva és csaknem eszméletlenül tért vissza Lambert házába és átázott ruhával a kereskedő elé állt. “Az Istenért — kiáltott az — mi történt magával?

Lajos könnyezve, nyíltszívü őszinteségével elmondott mindent. A kereskedő nagyon megijedt. “Ez nagy baj! — szólt megremülve a csomag elvesztése miatt. A csomagban felette nagy értékü dolgok voltak. — Én magam részéről tökéletesen meg vagyok győződve, hogy igazat beszél és szikrát sem kételkedem becsületében. De azzal az úrral, kinek az a csomag tulajdona volt, számolnunk kell. Azonnal tudósítanunk kell őt. Magam vezetem el hozzá s tanuskodom ártatlansága mellett.

Miután Lajos levetette nedves ruháit és átöltözködött, útra keltek az áruház felé. Lambert röviden és világosan elmondta a kereskedőnek a dolog egész történetét. De ennek távolról sem volt olyan jó lelkülete, mint Lambertnek; mert fösvény uzsorás volt. Kedvetlenül összeráncolta homlokát, majd egyik majd másik vállát rángatta és gyanakodó pillantásokkal sandított Lajosra.

Azután Lamberthez fordult és mondá: “Kegyed, mint mondja, csak nemrég ismerkedett meg ezzel az ifjúval; és pedig oly módon, mely eddig megbízhatóságáról és becsületességéről nem biztosíthatta.

— Uram — felelte Lambert — amaz elveszett csomag kétszeres értékének megfelelő összeggel jótállok ezen ifjú hűségéről.

— És ha egész vagyónát zálogba adja nekem — szólt a kereskedő lelketlenségre valló határozottsággal — mégsem birhat rá, hogy ezt az esetet a bíróságnál föl ne jelentsem. Ott majd kiderül, hogy méltó-e ez az ember bizalmára? Ha úgy van, szívesen elengedem neki a kártérítést és nyilvánosan teszek bizonyosságot ártatlansága mellett. De ha nem volt méltó bizalmára, ítélje a bíró gályarabságra, a mit joggal megérdemelt. És kegyed, Lambert úr, megtéríti nekem a nagy veszteséget, mert oly roppant értéket könnyelműen egy csaló kezére bizott.

Alig észrevehetően meghajtotta magát, hátat fordított nekik — és más szobába ment. Lambert pedig szomorúan visszatért Lajossal házába.

16. Az ítélet.

Alig mult el egy óra és két poroszló toppant be Lambert házába. Lajost követelték.

Eléjük lépett az ártatlanság nyugalmaival és azzal a tudattal, hogy semmi olyat nem tett, a miért Istentől vagy az emberektől lélnie kellene.

A kereskedő bánatosan nyujtotta neki a kezét és mondá: “Lajos, az Isten nem fogja elhagyni! Biztosan a legjobbat akarja magával, midőn ily kemény próbára teszi. Legyen állhatatos és türelmes és szolgáljon vigasztalására, hogy becsületességéről föltétlenül meg vagyok győződve. A kihallgatás alatt kérni fogom a jó Istent, hogy a bíró is ugyanezen meggyőződésre jusson”.

— Nemes uram — viszonzá Lajos nagy elszántsággal — Spanyolországban, mielőtt az ellenséges golyókkal szembe álltam, jelszót választottam magamnak, mely bátorságomat élesztette és erőmet fönntartotta. Ez a jelszó: Mindent az Istenért! Ha Isten velünk, ki ellenünk? Ezt forgatom most is elmémben, midőn ártatlanul meg kell a törvényszék előtt jelenem.

Lajost bekisérték. Lambert pedig sietett Rikton kapitányhoz, hogy tudtára adja a történeteket.

Midőn Lajos a törvényterembe érkezett, vádlója, az elveszett csomag fősvény tulajdonosa, már a bíró előtt állt és panaszát előadta volt. De ennek oly módon kellett történnie, hogy a bíró nem is hihetett egyebet, mint hogy Lajos csaló, s az említett csomagot tolvaj módra eltüntette.

— Kicsoda maga? — kérdezte a bíró röviden és szigorúan. Lajos is röviden, de alázatosan felelt. “Nevem Mconey Lajos és obsitos katona vagyok. A harmadik irországi ezredben szolgáltam, mely most Spanyolországban táboroz. E szavakkal átadta szabadságlevelét. A bíró fútólag átolvasta és visszaadta.

— És mi keresni valója van Londonban? — Kérdezte a bíró tovább. “Uram — felelte Lajos — hazafelé utazom. Lambert kapitány Spanyolországban ajánlólevelet írt öcscséhez, az idevaló kereskedőhöz, a ki néhány nap mulva át akart vitetni Irország partjára.”

— Tudja-e — kérdezte ismét a bíró — miért kisérték be ide.

— Gondolhatom — felelte Lajos — mert látok egy férfit oldalán, kinek jelenléte nagyon is érthető előttem, mivel egy óra előtt megtudtam, hogy mily csunyán és nemtelenül gondolkozik becsületemről.

A kereskedő mérgében ajkába harapott, midőn a vádlott kijelentését hallotta. Már kinyitotta száját, hogy mondjon ellere valamit, hanem a bíró intett neki, hogy hallgason és így beszélt Lajoshoz tovább: “Azért került a törvény elé, mert ez az úr, a kit mindenki igazságszerető férfiúnak ismer, arról vádolta, hogy elorzott egy csomagot, melyben sokféle drágaság volt. Mit hczhat föl mentségül a vád ellen?”

— Hazudott az az ember! — felelte Lajos gyorsan és arca égett a boszankodástól a fősvény kereskedő rosszakaratu hazugsága miatt. De előbbi nyugalma mindjárt visszatért és röviden, világosan elmondta a bírónak, hogy mi történt a csomaggal.

Az elbeszélés végén így szólt a bíró: “Valóban sok bátorsággal és nagy ügyességgel védekeztek. Azt kell hinnem, hogy vagy a legártatlanabb ember a világon vagy a legfurfangosabb csaló. Dicséretes szabadságlevele is ártatlansága mellett szól; de vádlóinak tanúi vannak, akik meghazudtolják elbeszélését. Így tehát bűnösnek kell magát tartanom; annál is inkább, mert tömérdek peres ügyből megtanultam, hogy minél ügyesebb valaki védelmében, annál nagyobb a csalás.”

A bíró intett és a mellékszobából két elzúllott embert bocsátottak be, a kik előadták, hogy Themse partjáról figyelemmel kísérték ezt az ifjút, a mint egy csomagot átvitt a hídon és azután a legjáratlanabb útra tért vele s egy sűrű bokornak tartott. Nemsokára megint előtűnt, de a csomag nélkül; azután megázatta ruháit a vízben és visszasietett a városba.

Lajos szűrő tekintettel nézett a bíróra fájdalmas arckifejezéssel végigmérte vádlóját és megvetéssel fordult el a hamis tanuktól; de nem szólt egy szót sem.

Ekkor megszólalt a bíró: “Nem tud-e valamit fölhozni, a mi ártatlansága mellett bizonyít és megsemmisítené ezeknek tanuskodását?”

— Idegen vagyok a városban. Ha látta is valaki a szerencsétlenséget, mely a hídon ért, én nem ismerem azt az embert, nem kértem föl, hogy tanuskodjék mellettem. De tanúm a tiszta lelkiismeret és az Isten, a ki mindent lát.

Lajos oly hangosan mondta utolsó szavait, hogy a bíró, vádló és tanúk önkénytelenül megrezzentek és néhány percig csend uralkodott a teremben.

Ezalatt kinyílt az ajtó és beléptek Rikton kapitány meg Lambert kereskedő. Lajos öröme kimondhatatlan volt, midőn e válságos pillanatban barátait meglátta. Fölemelte tekintetét az égre, s szemében könny csillogott, a hála könnye a jó Isten iránt.

— Bíró uram! — kezdte Rikton kapitány szokott harcias hangján. — Eljöttünk mind a ketten, hogy ezt a derék fiatal embert kiszabadítsuk szomorú helyzetéből, melybe ama szerencsétlenség taszította, mely a Themse hídján érte. Ha megmondom bíró úrnak, hogy egykor Spanyolországban, mint a leghívebb apród és katona hosszú ideig volt kezem alatt, bizonyára egy pillanatig sem fog ártatlanságát és becsületében kételked-

ni. Nem kívánjuk, hogy vizsgátlanul hagyja az ügyet, hanem hogy a jog és lelkiismeret szerint cselekedjék. Ezerfelül ajánlólevele van barátomtól, Lambert kapitánytól, a ki hazatérésem alkalmával átvette őt és a kinél azóta hűségesen és becsületesen szolgált. Uram, fölkérem, hallgasson tisztességszerető emberek szavára és úgy mondjon ítéletet, hogy az örök bíró egykor maga iránt is kegyes legyen.

Lambert pedig a vádló felé fordult és mondá: “Kegyednek itt a törvény előtt ismétlem ajánlatomat. Rögtön lefizetem az utolsó fillérig azon drágaságok árát — de azután menjen és hagyjon nekem és ennek a derék ifjúnak örökre békét”.

A kárörvendő kereskedő háromszor is ráncbaszedte homlokát, azután így felelt: “Hozzanak ítéletet, azért állok a törvény előtt. Én szintén ismétlem megmásíthatatlan kijelentésemet: Ha ártatlan a fiatal ember, szívesen elengedem neki és magának is a kártérítést és nyilvánosan elismerem becsületességét. Sőt, ha kihalászszaak a csomagot, legyen az övé. De ha bűnös, szabják, reá a szigorú büntetést, melyet a törvény előír. Lambert ur pedig megtéríti az ellopott drágaságokat, nemcsak mert idegen kincset ilyen gyanus emberre bízott, hanem mert magát is többé-kevésbé az orzás gyanujába keverte”.

— Piszkos ember! — szólta Lambert — mennyire megy még határtalan szemtelenségében?

— Hagyja csak! — szólta Rikton kapitány ünnepies és katonás hangon. — Én lelkemben meg vagyok győződve, hogy Isten, a Mindenható, föl fogja deríteni Lajos ártatlanságát és keményen meg fogja büntetni lelkiismeretlen vádlójának rosszakaratát, fősvénységét s kárörömét. Mivel pedig minden beszédünk haszontalan, mondja ki a bíró az ítéletét.

Hosszú, borzalmas csend uralkodott. Lajos kinézett a hatalmas ablakon és a kék égre szögezte szemét.

Végre megszólalt a bíró: “Minthogy a panaszos ügyben a vádlottnak nincsenek tanúi, kik a vádló tanúinak vallomását meghazudtolhatnák: három napi halasztást adok. Ez idő alatt vagy előkerül az eltűnt csomag, vagy eléri a vádlottat — akár bevallja bűnét, akár tagadja — a törvény által kiszabott büntetés”.

A bíró intett és Lajost a fogságba vezették. A terem egyik ajtaján Rikton és Lambert, a másikon a fősvény kereskedő távozott.

Alig hagyták el Lajos barátai a törvényszéket, rögtön minden lehető megtették, hogy az elveszett csomagot föltalálják. Elküldtek a tengerészekhez, kik a Themse partján dolgoztak és

tekintélyes jutalomdíjat ajánlottak azon esetre, ha valaki közülük az elveszet csomagot kihalászná és előhozná. A derék Lambert nem sajnált semmi áldozatot, csak Lajos becsületét és szabadságát akarta mindenáron megmenteni.

A ravasz kereskedő is minden követ megmozgatott, hogy a csomagot alattomosan megkerítse. Félt egyrészt a zavartól és szégyentől, mely elfogná, ha a kitűzött három nap elteltével a csomagot ellenfeleinek kezében látná. De másrészt a fősvénység ördöge sem hagyta nyugodni. Ha ő keríti meg az elveszett csomagot és elrejtí házában: visszakarta jogos tulajdonát s Lambert kereskedő mégis mefizeti az árát. Egy perc^e nem sok, de annyit sem tudott aludni a három éj folyamán. A félelem maró féreg gyanánt rágódott lelkén. Nagyon is érezte, hogy Lajos igazat beszélt. Ha nem az ő megvesztegetett emberei húzzák ki a csomagot a Themse habjaiból, úgy áll majd a világ előtt, mint a legnyomorultabb csaló, mint a világ csúfja és pompásan fölragyog a vádlott ártatlansága.

Lajos ezen a három napon a sötét tömlőben térdre borulva imádkozott; szakadatlanul könyörgött az Urhoz segítségért, szabadulásért. Forró könnyek közt gondolt anyjára és rokonaira, kiket már ezen a földön aligha láthat. Búsan meresztette szemét a vasrácsra át a magas égboltra és bánatosan nézte a felhőket, melyek Irország felé vonultak. Még a börtönőr szive is meglágyult fájdalmas sóhajtásain. Így csak lassan és borzalmasan telt ideje.

Végre fölvirradt a kitűzött nap és ütött az óra, melyen el kellett indulnia a végzetes útra, a törvényszék felé.

A bíró már ott ült és némán forgatta papirjait. Sápadtan és leverten álltak Rikton és Lambert az egyik oldalon, diadalmas arccal a fősvény kereskedő a másikon.

Lajost elővezették. Az ifjú szép hajfürtei még nedvesek voltak a keserű aggodalmak közt átvirrasztott három éj könnyeitől és kifejezésteljesen simultak sápadt arcához. Szemei a földet keresték. Meztelen nyakán az izgatottságtól láthatólag dagadtak az erek. Így állt a szegény, szerencsétlen ifjú erőtlenül és reszketve a terem közepén: kezei vasban, mellén keresztbe kötve.

Most fölemelte a bíró szemét, körültekintett a teremben és kérdezte: "Megtalálta-e valaki az eltűnt csomagot?"

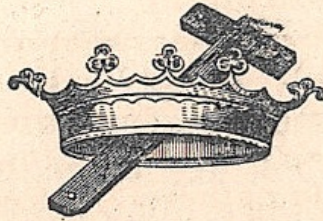
— Nem! — volt a felelet. Lajos megrezzent. Rikton és Lambert rátekintettek és könyeztek.

Most Lajoshoz fordult a bíró: "Be akarod vallani büntettedet?" — "Ártatlan vagyok!" — felelte Lajos.

Siri csend lett. A bíró leült és írt. Nemsokára fölolvasta az ítéletet: “Mooney Lajos, a harmadik irföldi ezred kiszolgált katonája, nagybecsű drágaságok elorzása miatt bevádoltatván, két tanú határozott vallomása alapján bűnösnek találtatik és hat évi gályarabságra ítéltetik”.

Lajos fehér volt, mint a fal. Ajkai reszkettek. Egy néma tekintetett vetett barátaira — és a poroszlók kikésérték.

— Folytatása van, de nem következik. —

Földi életünk nagyon rövid a boldogságra és igen hosszú a szenvedésre; kell lenni egy jobb életnek, ahol nincsen többé szenvedés, hanem lesz örökkévaló boldogság.

*

A hívő lélek az örök világosság fényét látja a halál sötét árnyékán keresztül ragyogni.

*

Hogy jót és jól cselekedjünk, a szívnek és észnek együtt kell működnie Isten kegyelmével.

*

A halálra mindennap készüljünk, mert a halál napról napra bizonyosabb, mint az élet.

Hazai Gyógyszerek Amerikában!

A népszerű Balson gyógyszertár, mely rég óta ismeretes mint hazai stylus szerint felépített amerikai magyar gyógytár, azon örvendetes hirt közli velünk, hogy régen várt importálmányuk óhazából — pár napja — megérkezett.

Azon kellemes helyzetben vannak, hogy honfitársainkat szülőföldünk kedves gyógyszereivel **eredeti minőségben** láthatják el.

Óriási mennyiségben kaptak:

Brázay, Vértes és Diana Sósborszeszt
Diana crémet és szappant
Margit, Matild, Erzsébet crémet és Hölgyport
Tokai gyógy, aszú és Szomorodni borokat
Feller-féle Elsa Fluidot, Kvizda-Fluidot, Thierry-Balzsamot, Karlsbadi Sót, Kalodont, Forti-Sebtapaszt, Mentő-Balzsamot, Rhéty-féle pemetefű cukrot stb. stb.

Piócákat oly roppant mennyiségben importáltak, hogy képesek **8 darabot egy dollárért** adni.

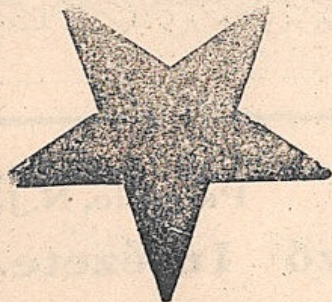
Olvasóinknak eme meglepetést sietünk tudtukra adni s egyuttal kérjük forduljanak mindenkor bizalommal az egyedüli amerikai magyar gyógyszertárhoz. Cimük:

H. BALSON GYÓGYSZERTÁRA,
27 MONROE ST. Cor. 3rd **PASSAIC, N. J.**

VEGYEN HAZAI FEJKORPÁT

eltávolító szert. Eredménye biztos.

Akinek barnák a fogai; inkább ajánlja neki kitünő hazai **fogfehérítő szereimet**. Nálam kaphatók: **fejkorpa, hajhullás, arc-pattanás mitesser, májfolt, bőrvörösség, lábizzadás fogfájás stb.** elleni kitünő hazai szerek. ———

MAGYARORSZÁGI

illatos mozdó szappanaim nagyszerűen finomítják a bőrt. — Árjegyzéket hazai szerekről ingyen küld

JOE MESSERSMITH, importer
9112 Buckeye Rd. CLEVELAND, O.

Szeretettel kérem a Hajnal tisztelt olvasóit,
sziveskedjenek a lapért járó hátralékot be-
küldeni.

M. G. szerkesztő.

MAGYAROK!

Ha pénzt akartok szerezni, ha házat, lotót vagy farmot akartok venni, forduljatok bizalommal ezen címhez:

The Philip Richmond Realty Exchange

150 Second Street

Passaic, N. J.

Tűz-, élet- és baleset biztosítás.

A Főtisztelendő római-és görögkatholikus papság szives figyelmébe ajánljuk a Hajnal kiadóhivatalában hapható

keresztleveleket és házassági leveleket.

Latin nyelven. Finom papíron.
12x17 nagyságban. Darabonként 2c.

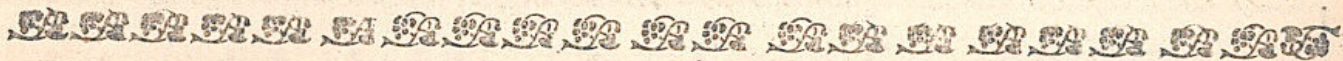
: Telefon: : 1734 Passaic.	LABAS ANDRÁS	102 2-nd St. Passaic, N.J.
Temetkező és Bebalzsamozó Intézete.		
Minden e szakmába vágó megbízatásnak lelkiismeretesen, pontosan és olcsón tesz eleget. Kocsik temetésekre, esküvőkre, betegek részére, kirándulásokra, diszmenetekre, bármely percben olcsón kaphatók.		

Tavaszi - nyári multságok, bálók, piknik legalkalmasabb,
legkedveltebb helye Garfielden (N. J.) a

...Hotel German Castle...

Tulajdonosa: Richard Faber.

Szép park. — Izletes ételek, tiszta italok. — Szobák.

Legszébb, legolcsóbb; legalkalmasabb ajándék az
Ó- és Újszövetség története képekben azaz

A KÉPES BIBLIA

50 színes kép magyarázattal! 100 oldal!
Diszes vászonkötésben. Ára 80 cent.

Megrendelhető a Hajnal-nál.

Mrs. F. Rowinski 51. Monroe St. Passaic, N.J.

Temetkezési és Bebalzsamozási Intézete. Kocsik temetések-
re, esküvőkre, betegek részére, kirándulásokra, diszmenetekre - éjjel-
nappal kaphatók. - Telefon: 396. L. 1. Passaic. - Jutányos árak!

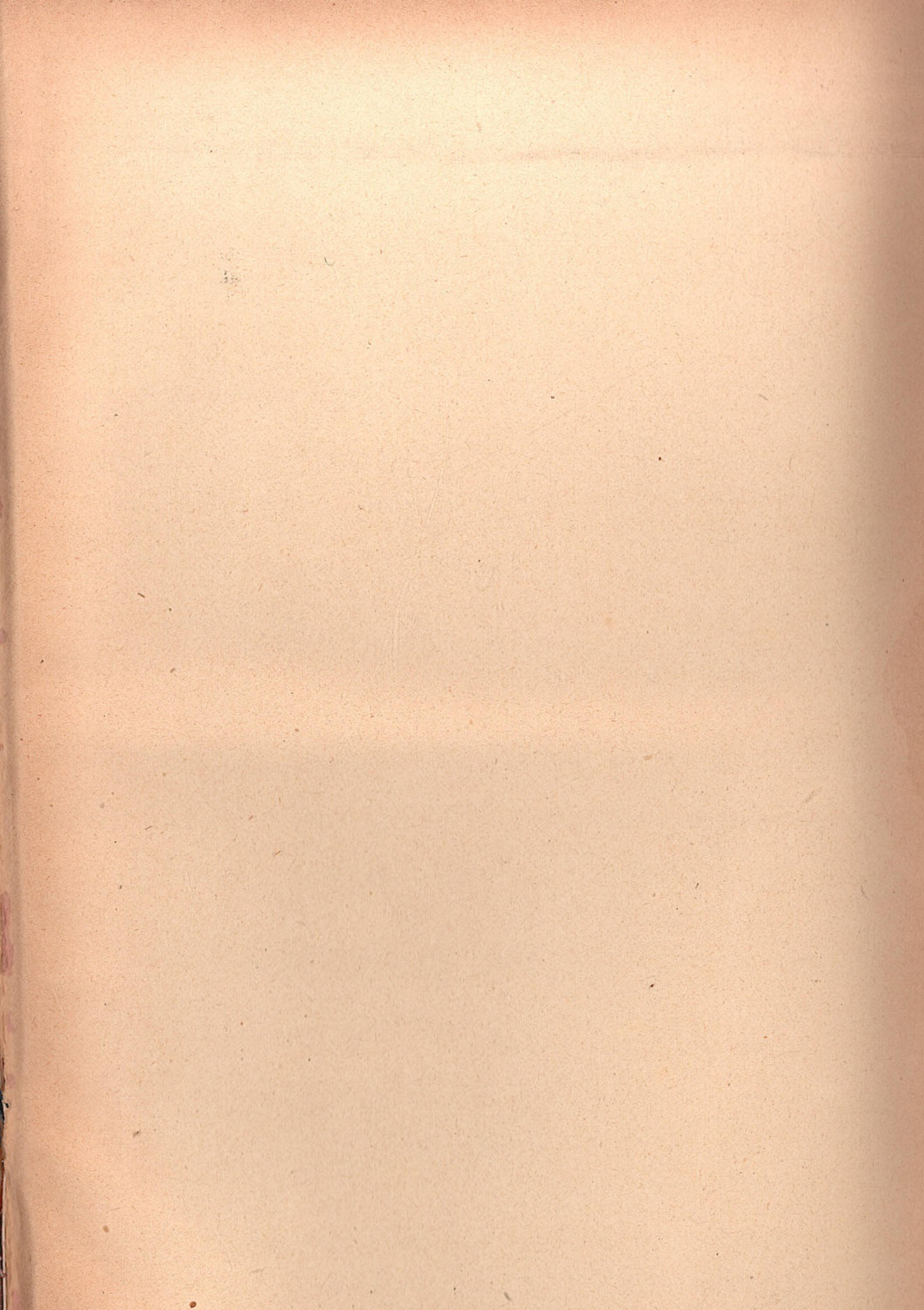
The Passaic Trust and Safe Deposit Co.

Legközelebbi alkalommal tekintse meg új üzleti helyi-
ségünket s annak elsőrendű berendezését (Burglar
Proof vaults) 241 MAIN AVENUE.

Betett pénzek után 4% kamatot fizet.

A társulat széleskörű pénzküldő irodával is rendelkezik,
mely Europa minden országába rövid idő alatt szállít pénzeket.

CHAS. A. BICZAK,

zászló és jelvénykészítő

222 3rd St. Passaic, N. J.

Zászlók 35 dollártól feljebb.

Jelvények 5 centtől feljebb.

Sapkák 1 dollártól feljebb.

Ájzatossági tárgyak. Imakönyvek, szentképek, feszületek, olvasók — Egyházi, egyesületi, üzleti nyomtatványok. A lapszabályok, tagsági és beteglátogató könyvecskék, plakátok, meghívók, szinlapok, ticketek. Számlák, szerződések, levélpapírok. — Pompás kivitelű egyesületi felszerelések, díszek, kellékek. Zászlók, egyenruhák, dízsapkák, jelvények, elnöki kalapácsok, szavazó dobozok. — Lélek-nemesítő keresztény olvasmányok.

Izléses kivitel! — Tartós anyag! — Jutányos ár!

A világ legdrágább kincse: az egészség!

Magyar pap kórháza Amerikában.

Isten segedelmével eddig 200-nál több betegségnek találta meg gyógyító-irját a világhírű wörishofeni plébános, a néhaivaló „Father Kneipp” csalhatatlan gyógyításával. Öt esztendei amerikai lelkipásztorkodásom alatt 4000 beteg fordult meg a kezem alatt. West-Virginiától Bostonig, Atlantic Citytől Harrisburgig tömegesen járultak elém a szenvedők. Angolok és németek, tótok, csehek és lengyelek. De még négerék is. Kedves magyar honfitársaim seregestül kerestek föl. Aki személyesen nem jöhetett, levélben panasolta el baját. Hogy bizalmát senki sem pazarolta érdemetlenre, mutatja a temérdek köszönő levél, hálairat. Sok százra rug a számuk s az érdeklődő ritka szép tapasztalatot merithet belőlük. Tifuszt, tüdőlobbot, vérhányást, vörhenyt, váltólázat — mondhatnám — egész könnyű szerrel gyógyítok. Epe-, vese-, hólyagkőből operáció nélkül kigyógyítottam szenvedő embertársaimat. Vérmérgezésből az utolsó percben, már a halál révén sikerült visszaadnom a sir szélén állókat az életnek. Legutolsó betegem 15 évi rheuma következtében szívbajában sehohsem talált enyhülést. Meggyógyítottam. Gyógyításom egyszerű, természetes.

Hideg víz, biztos hatású füvek, szigoruan megszabott életmód. — Honfitársaimnak bármely pillanatban rendelkezésükre állok.

Father CHAS. POLICSEK

General Director of the American-Carlsbad Sanitarium
780 14-th Ave So. Lorain, Ohio.

RIZSÁK JÁNOS

Közjegyző

...Pénzszállító és váltó üzlete.

Főüzlet: 127 2-dik utca Passaic, N. J.

Magyarországi bizományi iroda:

—: Budapest, VII., Király-utca 103. —:

Fióközletek:

So. Bethlehem, Pa. — Wharton, N. J.

Alpha, N. J. — Franklin Furnace, N. J.

A New Jersey állami törvényeknek megfelelően 35,000
dollár biztosíték az államnál.

Pénzt a legolcsóbban és leggyorsabban szállit Magyarországha, vala mint bármely világrészbe. Kérem egyuttal ügyfeleimet, ha pénzt akarnak Magyarországból kihozatni, például birtokeladásból, árva pénztárból, takarékpénztárból, vagy bármely más célból, úgy a költségek megtakarítása céljából adják fel budapesti irodám címére, Budapest, VII. Király utca 103 és én az ott megbízott összeget, dollár értékben, hiány nélkül kifizetem.

Hajójegyeket Európába vagy Európából Amerikába a legjobb hajókra adok el, az utasokat személyesen elkisérem a hajókhoz.

Jogügyekben mindennemű okiratok, szakszerűen kiállittatnak és a törvényeknek megfelelően elintéztetnek.

Útbaigazítást, felvilágosítást és tanácsot, ingyen és szivesen adok.

  H A J N A L

No. 12. Vol. II. MONTHLY MAGAZINE Dec. 1909.

Szerkeszti MESSERSCHMIEDT GÉZA plébános Passaic-on, New Jersey.

Szerkeszti: Messerschmidt Géza plébános, Passiac-on, New Jersey

REPRINT EDITON

Készítette: Dudás Róbert Gyula, 2015-ben